

POSODOBLJENA POJASNILA K PRENOVLJENEMU UKREPU POVRAČILA NADOMESTILA PLAČE ZA SKRAJŠANI DELOVNI ČAS OD POLNEGA PO ZAKONU O INTERVENTNIH UKREPIH ZA POMOČ GOSPODARSTVU IN TURIZMU PRI OMILITVI POSLEDIC EPIDEMIJE COVID-19 (ZIUPGT) OZIROMA T.I. PKP 9 (21. 7. 2021)

Dne 7. julija 2021 je Državni zbor Republike Slovenije sprejel Zakon o interventnih ukrepih za pomoč gospodarstvu in turizmu pri omilitvi posledic epidemije COVID-19 (v nadaljevanju: ZIUPGT), ki je bil v Uradnem listu Republike Slovenije objavljen dne 13. 7. 2021, kar pomeni, da velja od 14. 7. 2021.

Namen ZIUPGT je pomoč gospodarstvu, zato se z omenjenim zakonom podaljšujejo nekateri obstoječi ukrepi in dodajajo novi, dodatni ukrepi, predvsem na področju turizma in gostinstva ter na področju športa in kulture, ki bodo omilila posledice in vpliv nalezljive bolezni COVID-19. Nekateri ukrepi so se uredili na novo, kar velja tudi za ukrep povračila nadomestila plače za skrajšani polni delovni čas (14. do 26. člen ZIUPGT).

Ukrep povračila nadomestila plače za skrajšani polni delovni čas velja od 1. julija 2021 do 30. septembra 2021, z možnostjo podaljšanja s sklepom vlade, vendar ne dlje kot do 31. decembra 2021. Delodajalec lahko uveljavi pravico do delnega povračila nadomestila plače z vlogo, ki jo vloži v elektronski obliki pri Zavodu Republike Slovenije za zaposlovanje v 15 dneh od odreditve dela s skrajšanim delovnim časom. Če je delodajalec delavcem skrajšani delovni čas odredil že pred uveljavitvijo ZIUPGT za obdobje od 1. julija 2021, lahko vloži vlogo v 15 dneh od uveljavitve ZIUPGT.

VIŠINA POVRAČILA NADOMESTILA PLAČE

Pomembnejša razlika v primerjavi z ukrepom povračila nadomestila plače za skrajšani delovni čas od polnega (kot je bil poznan do sedaj) je tudi v višini povračila nadomestila plače, ki ni več določena v fiksnem znesku, temveč je odvisna od višine plače delavca in števila opravljenih ur, pri čemer je navzgor omejena z višino polovice povprečne mesečne plače v Republiki Sloveniji za leto 2020. 20. člen ZIUPGT tako določa, da višina delnega povračila nadomestila plače iz drugega odstavka 14. člena ZIUPGT s strani Republike Slovenije znaša 80 odstotkov nadomestila plače in je omejena z višino polovice povprečne mesečne plače v Republiki Sloveniji za leto 2020. V 80 odstotkov nadomestila plače, ki ga krije Republika Slovenija, je vključeno nadomestilo plače z vsemi davki in prispevki delodajalca (bruto II).

UPRAVIČENI DELODAJALCI

15. člen ZIUPGT v prvem odstavku določa, da pravico do delnega povračila nadomestila plače po tem zakonu lahko uveljavlja delodajalec, ki:

- je pravna ali fizična oseba, ki je bila v Poslovni register Slovenije vpisana pred 31. decembrom 2020 ter zaposluje delavce na podlagi pogodbe o zaposlitvi za polni delovni čas, oziroma fizična oseba, ki opravlja kmetijsko dejavnost in je bila najpozneje na dan 31. december 2020 vpisana v Register kmetijskih gospodarstev, in
- po njegovi oceni najmanj 10 odstotkov zaposlenim mesečno ne more zagotavljati najmanj 90 odstotkov dela in
- mu je s predpisom Vlade omejeno ali onemogočeno opravljanje gospodarske dejavnosti.

Dalje 15. člen določa, da do delnega povračila nadomestila plače niso upravičeni neposredni ali posredni uporabniki proračuna Republike Slovenije oziroma proračuna občine, katerega delež prihodkov iz javnih virov ali odstopljenih javnih virov je bil v letu 2020 višji od 70 odstotkov, in da odreditev dela s skrajšanim delovnim časom na podlagi tega zakona ni možna delavcu v času teka odpovednega roka in da delodajalec lahko ukrep uveljavlja po poteku treh mesecev od dneva nastopa dela delavca po sklenitvi pogodbe o zaposlitvi.

S prvim odstavkom 15. člena ZIUPGT so **tako določeni trije pogoji, ki morajo biti izpolnjeno kumulativno (tj. vsi hkrati)**, da je delodajalec, ob izpolnjevanju drugih pogojev, lahko upravičen do povračila nadomestila plače za skrajšani polni delovni čas. **Navedeno pomeni, da v kolikor eden izmed pogojev iz prvega odstavka 15. člena ZIUPGT ni izpolnjen, delodajalec ne more biti upravičen do ukrepa.**

Omejeno ali onemogočeno opravljanje gospodarske dejavnosti

V zvezi s tretjo alinejo prvega odstavka 15. člena ZIUPGT, ki določa, da mora biti **opravljanje gospodarske dejavnosti s predpisom Vlade omejeno ali onemogočeno** MDDSZ podaja sledeča pojasnila.

Da je delodajalcu opravljanje dejavnosti onemogočeno ali omejeno, mora torej izhajati iz predpisa Vlade Republike Slovenije. V kolikor s predpisom opravljanje dejavnosti ni onemogočeno ali omejeno, delodajalec do povračila nadomestila plače ni upravičen.

MDDSZ pojasnjuje, da tretja alineja prvega odstavka 15. člena ne določa, da mora biti opravljanje dejavnosti s predpisom Vlade RS onemogočeno v celoti, kar pomeni, da je lahko onemogočeno tudi delno oziroma zadošča, če je opravljanje gospodarske dejavnosti omejeno. V tem delu gre za omilitev pogoja kot je bil do sedaj določen pri povračilu nadomestila plače za delavce, ki so bili napoteni na čakanje na delo doma. Pri presoji tega pogoja se upoštevajo tisti predpisi, ki neposredno onemogočajo opravljanje točno določene gospodarske dejavnosti in se tudi sklicujejo na točno določeno gospodarsko dejavnost. Ravno tako se pri presoji tega pogoja upoštevajo tudi predpisi, ki omejujejo opravljanje določene gospodarske dejavnosti in se nanjo tudi sklicujejo (npr. omejitev zasedenosti nastanitvenih kapacitet). V kolikor pa kakšen splošni predpis posredno omejuje ali onemogoča opravljanje neke gospodarske dejavnosti (npr. omejitev števila ljudi na določenem prostoru oziroma po kvadraturi) se bo pri presoji pogoja upošteval tudi tak predpis, v kolikor neposredno vpliva oziroma omejuje opravljanje določene gospodarske dejavnosti. V okviru pogoja iz tretje alineje prvega odstavka 15. člena ZIUPGT je torej za odločanje pomembno ali je opravljanje gospodarske dejavnosti s predpisom Vlade RS omejeno ali onemogočeno. **Ob tem poudarjamo, da je v veljavi več različnih odlokov Vlade RS, ki posredno ali neposredno omejujejo ali onemogočajo opravljanje različnih gospodarskih dejavnosti, in ki se sproti spreminjajo in dopolnjujejo, zato morajo delodajalci ves čas spremljati odloke Vlade RS in njihove morebitne spremembe in ravnati skladno s vsakokratno veljavnim odlokom.**

Ni pa po mnenju MDDSZ mogoče šteti, da je opravljanje gospodarske dejavnosti kot take onemogočeno ali omejeno v smislu izpolnjevanja pogoja iz tretje alineje prvega odstavka 15. člena ZIUPGT, če so določeni zgolj pogoji pod katerimi se lahko gospodarska dejavnost opravlja, če le ti izhajajo zgolj iz varnostnih (preventivnih) razlogov zaradi preprečevanja širjenja okužb (npr. zagotavljanje ustreznega zračenja prostorov, zagotavljanje minimalnega stika med strankami oziroma potrošniki, razkuževanje prostorov, nošenje zaščitnih mask in podobno). Ravno tako MDDSZ še posebej opozarja, da zahteva po t. i. »PCT« (npr. za zaposlene ali za vstop v gostinski lokal, kinematografe, organizirane dogodke in podobno) ter pogoji, ki veljajo za prehod državnih mej (trenutno t. i. »PCT«) ne štejejo za omejitev v smislu izpolnjevanja pogoja iz tretje alineje prvega odstavka 15. člena ZIUPGT. **S predpisom Vlade RS mora biti torej omejeno ali onemogočeno opravljanje gospodarske dejavnosti kot take** (neposredno ali posredno kot je bilo pojasnjeno v prejšnjem odstavku).

Prav tako ni mogoče šteti, da je opravljanje gospodarske dejavnosti kot take onemogočeno ali omejeno v smislu izpolnjevanja pogoja iz tretje alineje prvega odstavka 15. člena ZIUPGT v primeru, ko je opravljanje gospodarske dejavnosti delodajalca omejeno ali onemogočeno posredno zaradi tretjih subjektov. Navedeno pomeni, da delodajalec, ki ne more ali omejeno opravlja gospodarske dejavnosti zaradi svojih poslovnih partnerjev, katerim je dejansko onemogočeno ali omejeno opravljanje dejavnosti (na primer: avtobusni prevozniki omejeno

opravljajo dejavnosti, ker je število turistov zmanjšano ali svetovalno podjetje omejeno opravlja dejavnost, ker se njegovi poslovni partnerji ne odločajo za njegove storitve ipd.), ni upravičen do povračila nadomestila plače za skrajšani delovni čas od polnega. **Do povračila nadomestila plače je lahko namreč upravičen zgolj neposredno tisti delodajalec, katerega opravljanje njegove gospodarske dejavnosti je onemogočeno ali omejeno s predpisom Vlade.**

Nadalje MDDSZ pojasnjuje, da se pri odločanju ne bo upoštevala zgolj glavna dejavnost, ki jo delodajalec opravlja, temveč vse dejavnosti, pri čemer je pogoj, da je delavec dejansko zaposlen in opravlja delo v gospodarski dejavnosti, ki je omejena ali onemogočena s predpisom Vlade, o čemer delodajalec poda izjavo.

MDDSZ poudarja, da priprava, sprejem ter razlaga vsebine omenjenih vladnih predpisov ni v pristojnosti MDDSZ, temveč v pristojnosti drugih državnih organov.

IZVAJANJE UKREPA IN UVELJAVLJANJE PRAVICE

ZIUPGT v 26. členu določa, da **so delodajalci upravičeni do izvajanja ukrepa odreditve dela s skrajšanim delovnim časom tudi v primeru, če jim delno povračilo nadomestila plače po ZIUPGT ne bo dodeljeno ali zanj ne bodo zaprosili.** Navedeno pomeni, da delodajalec delavcem lahko odredi delo s skrajšanim delovnim časom od polnega na način kot je določeno z ZIUPGT in v tem primeru za delavca in delodajalca veljajo obveznosti in pravice kot so določene v tem poglavju, vendar je **delodajalec do povračila nadomestila plače upravičen zgolj v primeru, če izpolnjuje vse pogoje za upravičenost do povračila nadomestila plače kot so določeni z ZIUPGT.** *Npr.: v primeru, da delodajalec sicer izpolnjuje ostale pogoje za priznanje pravice do povračila nadomestila plače, opravljanje gospodarske dejavnosti pa ni ves čas onemogočeno ali omejeno s predpisom Vlade, je delodajalec do povračila nadomestila plače lahko upravičen zgolj za čas, ko je opravljanje gospodarske dejavnosti s predpisom Vlade omejeno ali onemogočeno, delavcem pa je sicer ves čas lahko odrejeno delo s skrajšanim delovnim časom od polnega. Vendar za čas, ko opravljanje gospodarske dejavnosti s predpisom Vlade ni onemogočeno ali omejeno, stroške nadomestila plače krije delodajalec sam. V takem primeru mora biti vloga vložena v roku 15 dni od odreditve dela s skrajšanim delovnim časom od polnega, kar mora biti razvidno iz priložene odredbe.*

Delodajalec **ob vložitvi vloge** za delno povračilo nadomestila plače za skrajšani delovni čas poda izjavo, da mu je s predpisom Vlade omejeno ali onemogočeno opravljanje gospodarske dejavnosti na dan vložitve vloge oziroma na prvi dan obdobja za katerega uveljavlja povračilo nadomestila plače (*npr. v primeru, da je delavcu bilo odrejeno delo s skrajšanim delovnim časom dne 1. 7. 2021, ko je bilo opravljanje dejavnosti s predpisom omejeno, ko je delodajalec vložil vlogo 15. dan od odreditve dela s skrajšanim časom, pa opravljanje dejavnosti ni več bilo omejeno, bo štelo, da so pogoji za priznanje pravice izpolnjeni, saj so bili izpolnjeni na prvi dan obdobja za katerega uveljavlja povračilo nadomestila plače*). **Ob vsakokratnem mesečnem uveljavljanju delnega povračila nadomestila plače (t.i. zahtevku za izplačilo)** nato delodajalec ponovno poda izjavo o tem ali mu je bilo v obdobju za katerega zahteva izplačilo omejeno ali onemogočeno opravljanje dejavnosti in kratko pojasnilo kako oziroma s čem ter ali mu je bilo opravljanje dejavnosti v tem obdobju omejeno ali onemogočeno ves čas ali le delno. Navedeno pomeni, da bo, v kolikor delodajalec na dan vložitve vloge oziroma na prvi dan obdobja za katerega uveljavlja povračilo nadomestila plače ne bo izpolnjeval vseh zakonskih pogojev za priznanje pravice, vloga zavrnjena, delodajalec pa lahko vedno vloži novo vlogo, če se okoliščine spremenijo (*npr. če se spremeni odlok Vlade RS*), vendar je rok za vložitev vloge 15 dni od odreditve dela s skrajšanim delovnim časom od polnega, kar mora biti razvidno iz predložene odredbe. V kolikor bo vlogi ugodeno, ker so v trenutku vložitve vloge izpolnjeni vsi pogoji za priznanje pravice, pa se kasneje predpis Vlade spremeni tako, da pogoji niso izpolnjeni, ker npr. opravljanje gospodarske dejavnosti v vmesnem času ni omejeno ali onemogočeno, pa je dolžan delodajalec to upoštevati pri zahtevku za izplačilo.

MDDSZ nadalje opozarja, da delodajalec pravico do povračila nadomestila plače uveljavlja z vlogo o kateri Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje odloči s sklepom. Dejansko povračilo nadomestila plače pa mora (na podlagi izdanega sklepa) uveljavljati z vsakokratnim mesečnim zahtevkom za izplačilo, do katerega je lahko upravičen, po izplačilu plače in nadomestila plače delavcu.

NADZOR NAD DODELITVIJO IN IZPLAČEVANJEM POVRAČILA NADOMESTIL PLAČ

Nadzor nad dodelitvijo in izplačevanjem povračila nadomestil plač po tem zakonu opravlja ZRSZ, inšpekcijski nadzor nad izvajanjem 15. do 23. člena ZIUPGT pa opravlja Inšpektorat Republike Slovenije za delo v skladu s predpisi, ki urejajo inšpekcijski nadzor.